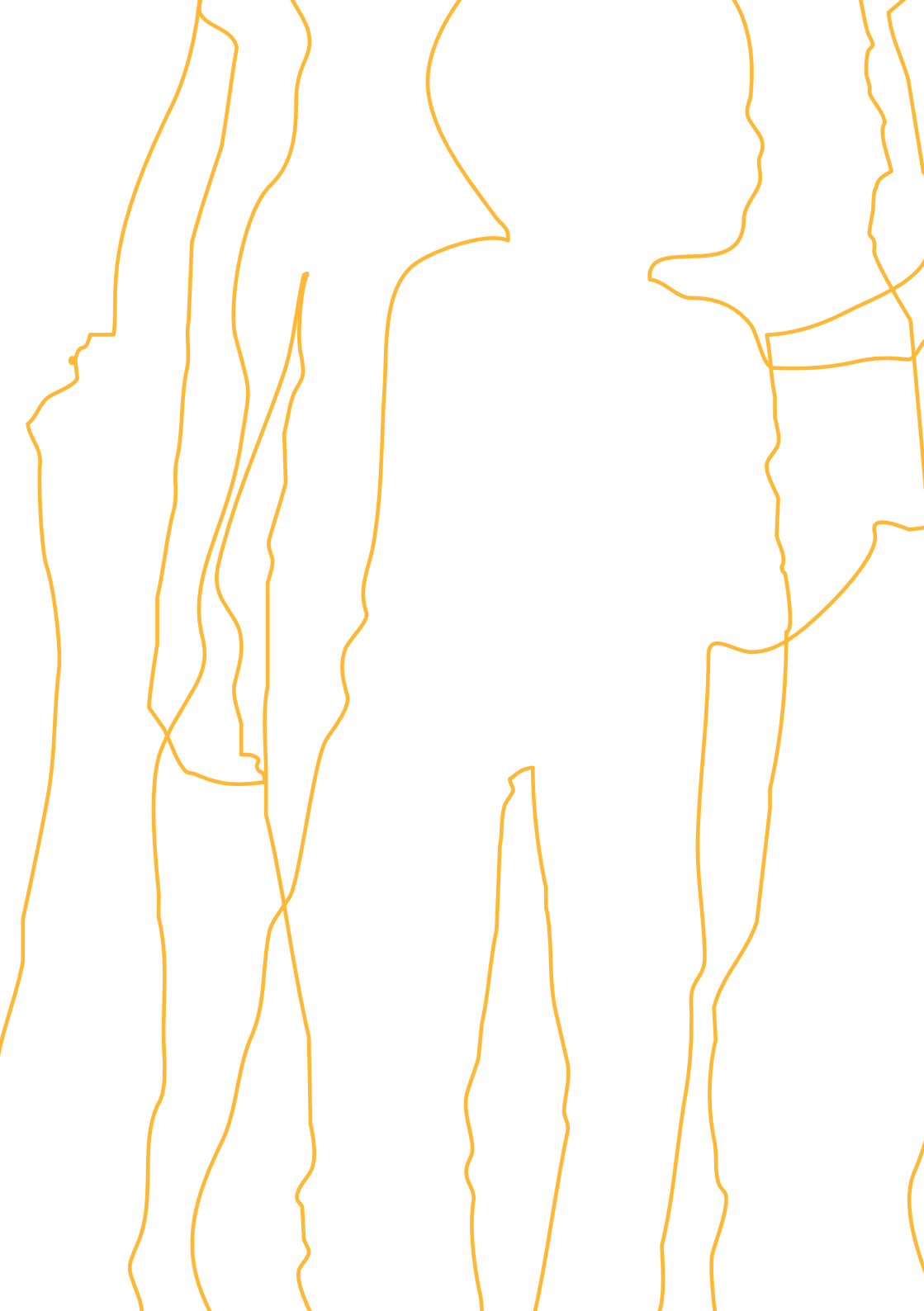

Kráčame s animátormi

Základné princípy saleziánskej
práce s animátormi

Pavol Degro SDB, Ján Mihálik (Eds.)

Kráčame s animátormi

Základné princípy saleziánskej
práce s animátormi

Pavol Degro SDB, Ján Mihálik (Eds.)

Saleziánska pastorácia
2017

SALEZIÁNSKA PASTORÁCIA

Pastorácia mládeže je v centre saleziánskeho poslania. To, čo žijeme a pre čo prinášame mnohé obety smeruje práve k srdcu mladého človeka. Opakovane si kladieme otázku, čo je v tejto službe podstatné. Čo od nás očakáva Boh? Kde máme vložiť svoje srdce, energiu, čas?

Pýtame sa to aj na provinciálnej úrovni – v službách, ktoré sú zdanlivo vzdialené od priamej pastoračnej činnosti. Jednou z odpovedí, ktoré sa nám ponúkajú, je osobný prístup a čas strávený so saleziánmi a saleziánkami v pastorácii. Jednoducho povedané: byť animátormi vedúcich animátorov.

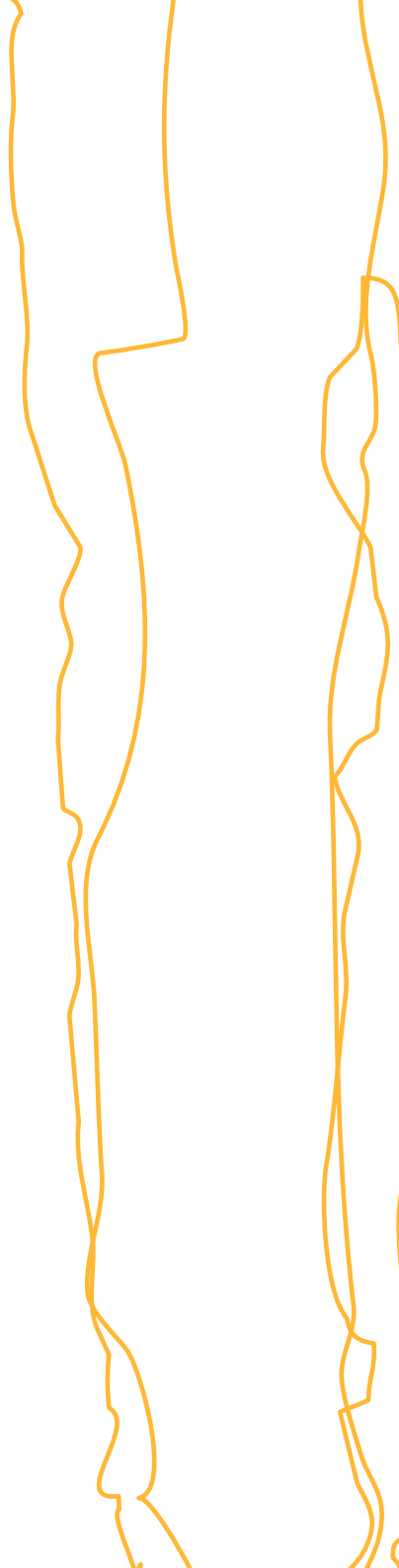
Druhú odpoveď práve držíte v rukách. V našich provinciách nachádzame veľké bohatstvo skúseností, vzdelania, dobrej praxe. V hektickom tempe tejto doby ľahko toto bohatstvo prehliadame. Zostáva skryté v zabudnutých adresároch počítačov, odchádza z diel pri personálnych zmenách. Podceňujeme ho, lebo pre únavu a rýchlость sveta okolo nás si skôr všimame to, čo nejde, čo sa nedarí, kde podľa mierok dnešnej doby zlyhávame.

Preto sme po dlhšom uvažovaní začali vydávať túto novú edíciu brožúrok. Chceme vydávať kratšie texty, ktoré zachytávajú naše skúsenosti, alebo prinášajú nové inšpirácie pre pastoráciu mládeže.

Chceli by sme, aby slúžili ako praktické podnety pri uvažovaní o dielach, pri hodnotení pastoračnej práce, pri čítaní znamení doby, pri spoznávaní dnešných mladých a ich sveta. Tento zámer nemá „encyklopedickú“ ambíciu, ani pevný harmonogram ďalších pokračovaní. Budeme reagovať podľa potreby na aktuálne témy, ktoré prinesie život. Sme otvorení vašim návrhom, nápadom a potešíme sa každej spätnej väzbe.

Prosíme všetkých o vytrvalú modlitbu za mladých a za to, aby sme vedeli byť nástrojmi Boha v konkrétnom pastoračnom poslaní medzi mladými.

Jozef Ižold SDB, provinciál
Jana Kurkinová FMA, provinciálka

Obsah

<u>Oratórium dona Bosca</u> <u>– stála inšpirácia</u>	6
<u>1. princíp: Uvedomujeme si dôležitosť</u> <u>osobného svedectva a svedectva</u> <u>komunity</u>	12
<u>2. princíp: Snažíme sa, aby cítili,</u> <u>že ich máme radi</u>	16
<u>3. princíp: Vytvárame rodinné</u> <u>výchovné prostredie</u>	20
<u>4. princíp: Vyjasňujeme, kto je</u> <u>animátor – animátorská zmluva</u>	26
<u>5. princíp: Pripravujeme</u> <u>animátorov pre život</u>	30
<u>6. princíp: Budujeme duchovný život</u> <u>– osobný vzťah s Pánom</u>	34
<u>7. princíp: Pestujeme otvorenosť</u> <u>pre nezištnú službu</u>	38

The background features abstract, hand-drawn orange lines on a white background, creating a textured, organic feel. The lines vary in thickness and direction, some forming vertical strokes while others curve and loop.

**ORATÓRIUM
DONA BOSCA
- STÁLA
INŠPIRÁCIA**

ORATÓRIUM 1870

„Raz večer som sa utiahol do svojej izby a ako prípravu na odpočinok začal som sa modliť modlitby, ktoré ma naučila moja drahá mama. A tu, ani neviem, či som to zadriemal, alebo či som sa dal uniesť roztržitosti, zdalo sa mi, že predstúpili predo mňa dvaja mladíci z prvých čias Oratória.

7 Jeden z nich sa priblížil, srdečne ma pozdravil a povedal:

„Don Bosco, poznáte ma?“

„Samozrejme, že ťa poznám,“ odpovedal som.

„A pamätáte sa ešte na mňa?“

„Pamätám si na teba i na všetkých ostatných. Ty si Valfré a bol si v Oratóriu pred 1870.“

„Povedzte,“ pokračoval, *„nechceli by ste vidieť chlapcov, čo boli v Oratóriu v tom čase?“*

„Chcel,“ povedal som. *„Ukáž mi ich. Urobí mi to veľkú radosť.“*

A Valfré mi ukázal všetkých chlapcov, ako vtedy vyzerali postavou i vekom. Zdalo sa mi, že som v starom Oratóriu práve cez prestávku. Všetko to tu bolo samý život, pohyb a veselosť. Chlapci behali a skákali. Jedni sa hrali s loptou, druhí tak, iní inak.

Na jednom mieste sa chlapci zhŕkli okolo kňaza a s otvorenými ústami ho počúvali, ako im rozpráva dajakú historku. Inde bol dušou hry zasa klerik. Zo všetkých strán sa ozýval spev a smiech a všade sa okolo klerikov a kňazov hemžili chlapci a veselo džavotali.

Bolo vidno, že medzi chlapcami a predstavenými panovala najväčšia srdečnosť a dôvera. Cítil som sa pri tomto pohľade očarený a Valfré mi povedal:

*„Rodinný duch prináša lásku
a láska rodí dôvernosť. Dôvernosť
otvára srdcia, a tak sa chlapci
so všetkým bez strachu zverujú
svojim učiteľom, asistentom
a predstaveným. Sú úprimní
v spovedi a ochotne prijímajú
všetko, čo sa im rozkáže, lebo
vedia, že ten, čo im rozkazuje,
ich miluje.“¹*

1 List z Ríma, Stanovy Spoločnosti svätého Františka Saleského, Bratislava 2009, s. 330. List z Ríma napísal don Bosco v roku 1884, štyri roky pred svojou smrťou, svojim bratom - saleziánom. Dodnes sa vníma ako jedno z najlepších zhrnutí jeho charizmy vychovávateľa.

ORATÓRIUM 1884 A DNES

„Tu sa priblížil ku mne druhý dávny chovanec. Bradu mal už celkom bielu a povedal:

„Don Bosco, nechceli by ste sa pozrieť a spoznať chlapcov, čo sú v Oratóriu teraz?“²

Don Bosco nosil vo svojom srdci podstatné prvky úspechu práce s chlapcami. Veľmi jasne to pomenoval v prvej časti svojho sna, ktorý sme citovali. Na základe svojej skúsenosti určil základné princípy a kritériá, podľa ktorých hodnotil, či jeho dielo napreduje správnym smerom.

Ako to vyzerá v oratóriu dnes, vie pomenovať každý, kto pracuje s animátormi v saleziánskych strediskách. Podobne ako don Bosco v citovanom liste: z času na čas je potrebné porovnať ideál s realitou, potešiť sa z toho, čo ide dobre a skorigovať to, čo je ďaleko od ideálu. Od čoho sa však pri takejto „revízii“ odraziť?

Nasledujúci text o siedmich princípoch saleziánskej práce s animátormi vznikol v rokoch 2015-2016 spracovaním zápisov z diskusií na stretnutiach synov dona Bosca – saleziánov, ktorým bola zverená služba vedúcich pastorácie mládeže v saleziánskych mládežníckych strediskách. V nabitom programe si títo bratia tri – štyrikrát v roku nájdu čas na stretnutie, pookriatie a reflexiu toho, čo sa u nich deje. Viaceré príklady a citáty pochádzajú práve z týchto stretnutí. Text je doplnený o postrehy sestier saleziánok, ktoré dokresľujú obraz o špecifická práce s animátorkami a animátormi v ich strediskách. Predkladané základné princípy sú ako prvá časť sna dona Bosca, ktorú píše v dnešných podmienkach saleziáni a saleziánky na Slovensku.

2 List z Ríma, Stanovy Spoločnosti svätého Františka Saleského, Bratislava 2009, s. 330

V diskusiách sa v súvislosti so siedmimi princípmi opakovane spomínalo slovo „štandard“. Čo tým myslíme? Určite nie normu, zákon, ktorý by nás nútil konať podľa neživej litery. Princípy sú zachytením nášho momentálneho porozumenia saleziánskemu magistériu vo svetle skúseností v slovenských podmienkach. Princípy sú základom, o ktorý sa opierame a ktorý rozvíjame každý podľa špecifických podmienok vo vojom pôsobisku. Zároveň predpokladajú ďalšie uvažovanie a vývoj nášho porozumenia, preto ich nemožno vnímať ako raz a navždy dané. Sú skôr pozvaním do živej diskusie.

Načo majú slúžiť?

**Aby sme pomenovali realitu našej práce
s animátormi a porovnali ju s ideálom.**

**Aby si každý z nás, kto pracuje s mladými animátormi, našiel pravidelne chvíľu na reflexiu
v prítomnosti Boha a opýtal sa:
Bože, ako by to dnes robil don Bosco?**

Tento štandard chce byť pomôckou – nástrojom pre reflexiu, prehodnotenie a nové pomenovanie, ako chceme pracovať s animátormi v saleziánskom duchu dnes. Pre nesaleziánske diela je ponukou a inšpiráciou čerpať z bohatstva darov a skúseností, ktoré pre dobro Cirkvi dostala saleziánska rodina.

Poznámka k terminológii

V celom texte používame terminológiu zaužívanú u saleziánov v Slovenskej provincii, hoci aj tá nie je úplne jednofarbová. V praxi môžete naraziť na určité odlišnosti. Preto sa jednotlivé pojmy snažíme vždy stručne vysvetliť.

Typ diela, na ktoré sa v texte najčastejšie odvolávame je (saleziánske) **mládežnícke stredisko** – skrátene len stredisko. Ide o dielo zamerané na mladých s pestrou ponukou aktivít počas celého roka. V kontexte iných kongregácií a farností sa častejšie zvykne takýto typ diela označovať napr. **pastoračné centrum**.

**1. PRINCÍP:
UVEDOMUJEME
SI DÔLEŽITOSŤ
OSOBNÉHO
SVEDECTVA
A SVEDECTVA
KOMUNITY**

Svedectvo vychovávateľa animátorov plodí svedectvo animátora. To vychováva mladých.

13

Zelená lúka a neskôr Pinardiho kôľňa poznamenali začiatky príbehu Oratória. Don Bosco nemal nič. Vyhadzovali ho, nikde sa so svojimi chlapcami nezdržal dlho. Smiali sa, že sú ako kapustné hlavy, ktoré vyrastú väčšie, keď ich často presádzajú. Len otvorené srdce dona Bosca pre chudobných a opustených mladíkov bolo zárukou vytrvalosti (dnes by sme povedali „udržateľnosti“), nepoddaniu sa zložitým okolnostiam a problémom. Priestory, systém, vybavenie, štruktúry sú dôležité, no v jadre je osobné svedectvo s nepredstieraným záujmom a nasadením.

„Byť s donom Boscom znamená byť s mladými a ponúknuť to, čím sme: srdce, myseľ, vôľu; priateľstvo, odbornosť i prítomnosť; sympatiu, službu, dar seba.“³

Don Bosco v úvode životopisu Dominika Savia tvrdí, že „obdivuhodný“ spôsob života chlapca a jeho „osobitné“ čnosti, ktoré opísal, majú pohnúť čitateľov, aby mali osoh, teda, aby prešli od obdivu k činorodému napodobňovaniu.

3 Porov.24. GENERÁLNA KAPITULA SALEZIÁNOV DON BOSCA. Saleziáni a laici: Spoločenstvo a spoluúčasť na duchu a poslaní don Bosca. Rím 1996, ods. 149-151

ČO MLADÍ NACHÁDZAJÚ V NÁS?

Skúste hádať, čo najviac čítajú mladí animátori a animátorky, ktorým sa venujeme. Nie je to kniha, ale život každého jedného z nás. Ďalej ponúkame dva citáty – dva extrémne príklady. Opýtajte sa svojich mladých, ako vnímajú svedectvo vášho života. Ku ktorému príkladu máte podľa nich bližšie?

- 14 Carlo Carretto, kontemplatívny rehoľník Malých bratov Charlesa de Foucalda, mal brata saleziánskeho biskupa v Thajsku a dve sestry Dcéry Márie Pomocnice (saleziánky). Jednej z nich, sestre Dolcidii ako štyridsaťročný niekoľko mesiacov po začiatku svojho noviciátu v púšti napísal:

„Dám ti hmotný príklad, ktorý mám tu v púšti pred sebou. Je tu kus púšte, samý piesok a smrť, nanajvýš nejaké trnie. Ľudia chcú premeniť púšť na zelenú oázu. Začnú pracovať. Postavia cesty, ulice, kanály, mosty, domy atď. No nič sa nezmení: púšť zostáva púšťou. Chýba základný prvok – voda. Takže ten, kto pochopil, začne pracovať, ale nie na povrchu – pustí sa do kopania, do hĺbky! Hľadá vodu, urobí studňu. Úrodnosť oázy nezávisí od kanálov, ciest, domov, ale od studne.

Toto som videl v Európe. Vojsko katolíckych bláznov stavia, buduje domy, školy, zduženia, strany a takmer nikto sa nestará o kopanie studní. Záver: smútok, znechutenie, vnútorná prázdnota a občas aj zúfalstvo. Chcú stavať pre Boha bez Boha.

A nehovor mi, sestra, že sa modlia. Nie, nemodlia sa, aj keď povedia sto ružencov za deň, aj keď chodia pravidelne do kostola. Modlitba je čosi celkom iné! Modlitba je dýchanie, sloboda, láska, nevyčerpatelný rozhovor a predovšetkým myslenie na Boha. Práve toto chýba našej starej kresťanskej obci, ktorá, keď sa chce modliť, začne súkať formulky!“⁴

4 C. Carretto, Lettere a Dolcidia (Listy Dolcidii), Citta della Editrice, Assisi 1989, s. 46-47

Don Pacual Chávez SDB, hlavný predstavený saleziánov v roku 2006 napísal bratom nasledovné riadky:

„Za dôležité sa považuje predovšetkým vedieť sa nadchnúť pre tento spôsob života, a to tým, že ho urobíme krásnym a príťažlivým. Byť očarený zasväteným životom je to, čo spôsobuje nákazlivú radosť, veselosť a dobrú náladu, silnú príťažlivosť, príjemnú sviežosť, stimulujúci optimizmus. Zasvätený život musí i naďalej vzbudzovať náklonnosť a sympatiu, fantáziu a predstavivosť; musí prebúdzat silu, entuziazmus a očakávania. Toto čaro zasväteného života je dané vnímaním jeho vitality. Vyjadruje ho primát Boha a intímny vzťah k nemu, ústredné postavenie Krista a evanjeliových rád, disponovanosť na Svätého Ducha a hlboký duchovný život, sila a odvaha plniť si svoje poslanie, bratské prijatie a spoločenstvo, konverzia osoby i komunity.“⁵

Toto svedectvo krásy a nadšenia je dôležité nielen na osobnej úrovni, ale aj na komunitnej. Mladí veľmi túžia po hlbokých vzťahoch, pochopení a prijatí. Práve autentický komunitný život je príťažlivým svedectvom, ktoré ponúka naplnenie týchto hlbokých túžob mladého človeka. To znamená byť **fyzicky prítomní**, „**stretnuteľní**“ medzi mladými aj ako komunita: tráviť spoločne s nimi voľný čas, spoločne pracovať, no najmä spoločne sa modliť.

5 List hlavného predstaveného ACG 394, DA MIHI ANIMAS, COETERA TOLLE: Identita charizmy a apoštolské nadšenie, jún 2006

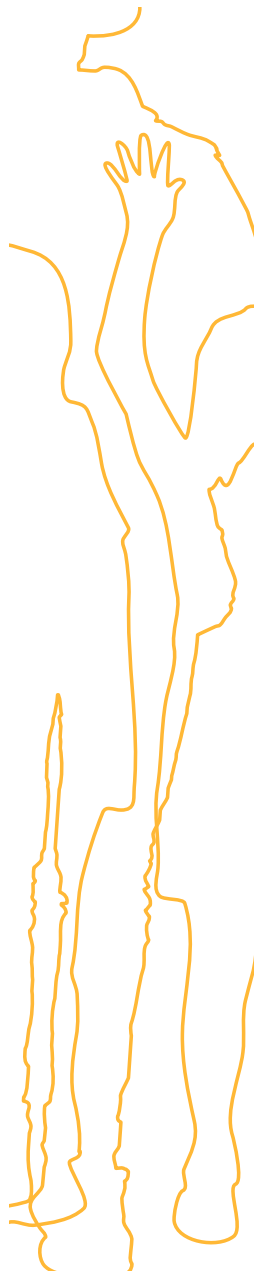
**2. PRINCÍP:
SNAŽÍME SA,
ABY CÍTILI,
ŽE ICH MÁME
RADI**

V centre našej činnosti je osoba - strácame srdce a čas pre mladých, sme prítomní v neformálnych momentoch.

- 17 „...Učiteľ, ktorého vidno len za katedrou, je iba učiteľom a nič viac. Ale keď príde cez prestávku medzi chlapcov, stáva sa akoby bratom. Ak niekoho vidno kázať v kostole, povie sa, že si vykonáva svoju povinnosť. Keď však povie nejaké slovo cez prestávku, je to slovo toho, kto miluje. Koľko obrátení spôsobilo niekoľko vašich slov, ktoré ste príležitostne pošepkali chlapcovi do ucha pri hre! Kto vie, že je milovaný, miluje, a ten, koho milujú, dosiahne všetko, najmä u chlapcov. Táto dôvera je ako elektrický prúd, ktorý spája chlapcov a predstaviteľných. Srdcia sa otvárajú a chlapci vyjavujú svoje potreby a odhaľujú svoje chyby...“⁶

Rizikom vzťahu s animátormi je, že ich začneme vnímať ako pracovníkov s priradenými úlohami a povinnosťami, ktorí v konkrétnom diele spolupracujú na našom poslaní. V návale práce ľahko môžeme zabudnúť, že sú našimi adresátmi, nie lacnou pracovnou silou. Úlohy a zodpovednosti, ktoré v stredu na seba preberajú, sú súčasťou ich osobného rozvoja a zrenia v ich vlastnom kresťanskom povolaní. Možno nie sú konečnou cieľovou skupinou našich aktivít, ale rozhodne sú prvými adresátmi.

6 List z Ríma, Stanovy Spoločnosti svätého Františka Saleského, Bratislava 2009, s. 330

Niekoľko overených postojov nám pomáha neskĺznuť z tejto línie:

V popredí máme človeka a nie funkčnosť diela.

Učíme sa mať radi to, čo majú radi mladí.

„Strácame čas“ pre osoby:

- ponúkame a prijímame pozvanie k stolu, iniciujeme spoločné momenty (napr. animátorská večera v stredisku);
- robíme si čas na osobný kontakt, vnútorne sa disponujeme a učíme sa tešiť na to, že nás niekto „bude zdržovať“;
- chodíme do strediska nie kvôli organizovaniu chodu, ale kvôli ľuďom.

Nastavujeme štruktúru diela tak, aby sa vytváral priestor na neformálne stretnutia (napr. v čase medzi sv. omšami v nedeľu, pri spoločnej hre a športe):

- nie sme s animátormi a animátorkami len na „pracovných stretnutiach“.

Prechováame úctu k osobám (ich skúsenostiam, postojom, názorom, štýlu) **a k histórii diela/aktivity** (k ceste a miestu, do ktorého ho naši predchodcovia spolu s animátormi dovedli):

- keď prídeme k novej skupine, na nové miesto, nepretláčame hneď svoju skúsenosť, najprv tvoríme dobré vzťahy a snažíme sa čím viac porozumieť.

Pestujeme vdornosť a osobné poďakovanie.

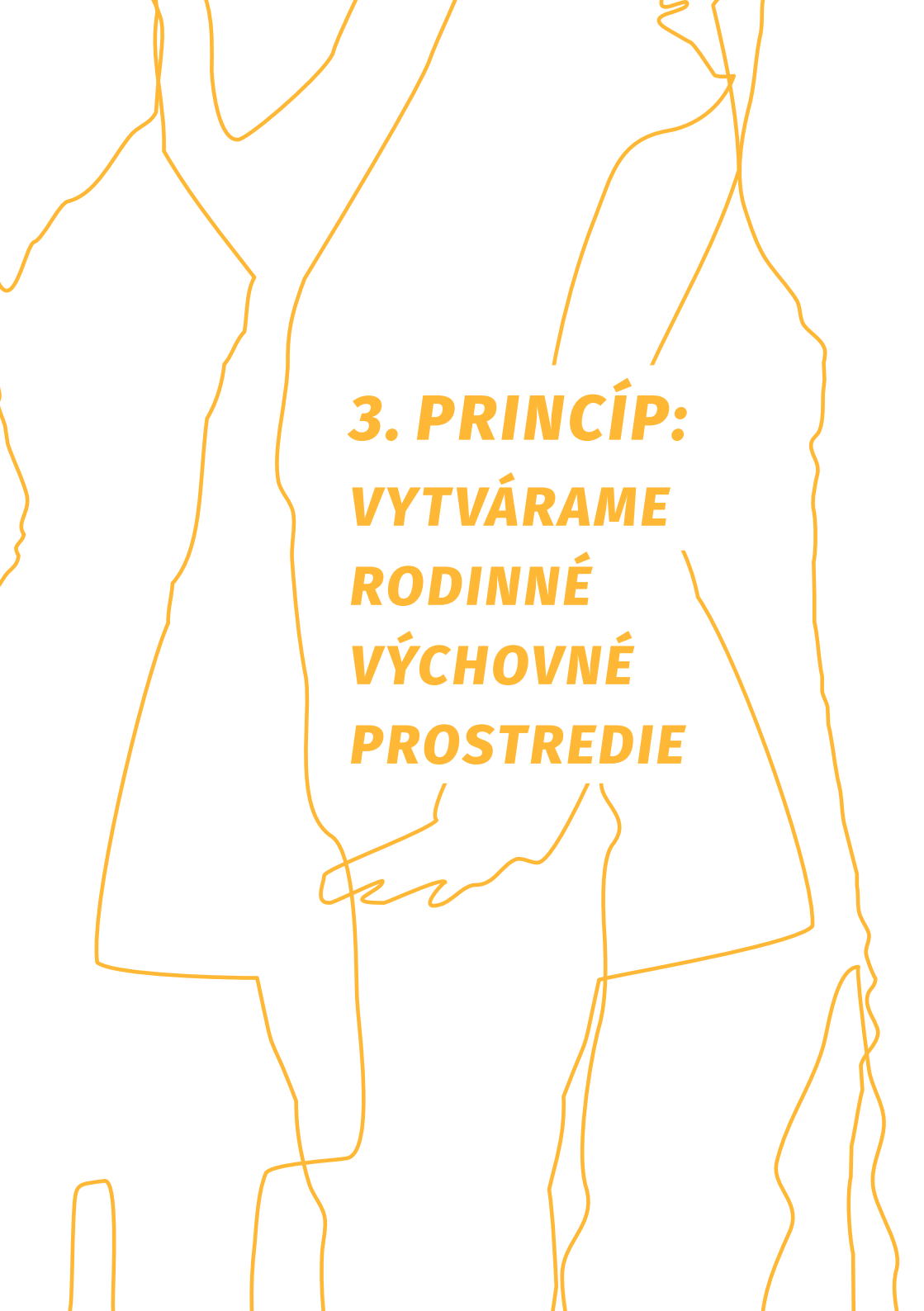
Problémom stredísk v malých mestách býva, že animátori odchádzajú na vysoké školy. Neraz sa takto v stredisku rozsype namáhavo vytvorený systém práce. Prídeme o „naše ruky“. Tomuto nevieme a nechceme zabráňovať, hoci to môže znamenať strnulosť rozvoja strediska na určitej obmedzenej úrovni. Táto situácia je však dobrým príkladom, ktorý môže poukazovať na náš vzťah k animátorom. Venujeme sa im, aj keď odídu „z aktívnej služby“, alebo ich necháme na nich samých?

- 19 Skúsenosti nám ukazujú, že ak sme predtým budovali vzťahy, animátori naďalej prichádzajú na sviatosť zmierenia, na sprevádzanie, vracajú sa do strediska. Animátori mávajú po odchode na vysoké školy pocit viny, alebo straty, že do svojho rodného strediska už nepatria, lebo nič nerobia. Treba im dať pocítiť, že sú stále vítaní. Ak môžu, niečo pomôžu, ak nie, nech prídu aj tak. Tiež sa osvedčilo vytvoriť im možnosť stretať sa a zdieľať v občasných strestkách. Ak sa o toto nesnažíme, dávame všetkým animátorom signál, že majú pre nás hodnotu, len kým niečo robia.

Svedectvo odrasteného animátora

„Vyrástol som v jednom malom meste. Saleziánske oratórium bolo pre mňa druhým domovom. Keď som zmaturoval, odišiel som študovať na vysokú školu do iného mesta. Domov som chodil len občas. Chýbali mi stretká, tak sme sa s kamarátmi, bývalými animátormi, dohodli, že si nejaké spravíme. Zavolali sme viacerých bývalých animátorov. Keď sme mali asi tretie stretko, zrazu sa tam objavil salezián z mesta, kde sme všetci predtým robili animátorov. Bolo to veľké prevzatie. Pýtali sme sa ho, čo tu robí, kvôli čomu prišiel. On jednoducho len povedal: Prišiel som vás navštíviť, chcel som vás vidieť, chcel som s vami chvíľu byť, vidieť ako sa vám darí.“⁷

7 Všetky citácie v tomto texte písané kurzívou, pri ktorých nie je uvedené inak, pochádzajú z diskusií pri tvorbe týchto princípov na stretnutiach vedúcich pastoraácie mládeže Saleziánov don Bosca.

The background features a stylized, minimalist line-art illustration of a family silhouette in orange. The lines are thick and irregular, creating a sense of movement and organic form. The central text is positioned within the negative space of the family's torso.

**3. PRINCÍP:
VYTVÁRAME
RODINNÉ
VÝCHOVNÉ
PROSTREDIE**

Rodinným, vlúdny a vierou preniknutým prostredím podporujeme ľudské vyzrievanie a zrenie kresťanského povolania animátorov.

21

Don Bosco v tom mal jasno:

*„...rodinný duch prináša lásku a láska budí dôveru.
Dôvera otvára srdcia...“⁸*

Rodinnosť je predpokladom pre ochotu animátorov pracovať na sebe, napredovať a nechať sa v tom sprevádzať. Rodinné prostredie je charakteristické tým, že výzvam môžeme čeliť spolu a zároveň každý jeden cítime svoj diel zodpovednosti za výsledok. Nikto nie je bezduchým kolieskom v nejakom systéme predpisov. Každý je členom siete rodinných vzťahov. Nikto nie je ponechaný sám na seba a zároveň každý ide naplno, lebo mu na ostatných záleží. To je ideálna kombinácia pre napredovanie.

8 List z Ríma, Stanovy Spoločnosti svätého Františka Saleského, Bratislava 2009, s. 330

V stredisku je dobré držať sa nasledovných princípov:

Animátorom ponúkame spoločenstvo.

Osvojovanie si hodnôt a budovanie vlastnej identity prebieha v skupine (stretku) Aj animátor potrebuje žiť komunitne, potrebuje partiu. Kde má partiu, tam trávi čas a osvojuje si určitý životný štýl.

Animátori rastú v službe a v postupnom zverovaní zodpovednosti.

V službe prebieha osvojovanie si životných zručností. Služby potrebné v stredisku sú rôzne, každému sa nájde niečo vhodné – postupne od jednoduchšej služby k náročnejšej. Sami animátori hovoria:

„Animátor iného ako stretka môže pomáhať aj bez prípravy: na tábore, v čajovni, na tréningu...“

„Začínal som ako technická čata počas prímestského tábora: upratovanie, chystanie hier...“

„Stredisko nie je inštitúcia, ale náš domov, staráme sa o neho sami, nikto to za nás nespraví: oprava strediska, údržba chaty, upratovanie. Potrebujeme zažiť zodpovednosť, je to na nás [mladých].“

Animátorov v ich službe sprevádzame.

Skúsený pastoračný pracovník hovorí:
„Netreba veľa robiť, nie na úkor sprevádzania.“
V stredisku robíme toľko a tak, aby sme animátorov zvládali sprevádzať vo zverených úlohách.

Animátorov pozývame do spoločného uvažovania a práce v tíme – spolu s animátormi, spolu s komunitou bratov a sestier. Aby to dobre fungovalo, je dôležitá stabilita prítomných bratov a sestier. Príliš časté personálne výmeny v stredisku spôsobujú, že vzájomné vzťahy sú náročnejšie a veľa energie spotrebuje potrebné budovanie dôvery a zvykanie si na rôznosť štýlov a prístupu nových ľudí. Kľúčová je aj zladenosť, porozumenie a dôvera v komunitu, aby dohody s animátormi boli rovnako prijímané všetkými bratmi a sestrami.

- Mávame spoločné stretnutie všetkých animátorov. Niekde sú známe ako tzv. „PG“, pedagogické stretnutia s animátormi, zamerané na otázky výchovy a prípravy pre animátorskú činnosť (informatívne, plánovacie, duchovné, hracie a pod).
- Stretávame sa so zástupcami animátorov na strediskovej rade (raz za mesiac). Stredisková rada pomáha riadiť chod mládežníckeho strediska. Vzniká preto, že dielo je zvyčajne členitejšie a zahŕňa rôzne súčasti (napr. okrem mládežníckeho strediska aj farnosť, samostatný futbalový klub, rodinné centrum, alebo iné) a je potrebné riešiť praktické otázky strediska bez zaťažovania ostatných súčastí diela.
- Vťahujeme ich do spoločného uvažovania aj s dospelými na rade výchovno-pastoračnej komunity (VPK). Každé saleziánske dielo sa snaží nebyť uzavretým ostrovom. Buduje sieť vzťahov s jednotlivcami a inštitúciami, má s nimi spoločné hodnoty. Táto sieť – tzv. výchovno-pastoračná komunita (VPK) – tvorí pre mladých široké

neformálne výchovné prostredie. Z praktických dôvodov v diele vytvárame skupinu – radu VPK, ktorá animuje pôsobenie tejto siete. Sú v nej zástupcovia rôznych zložiek a skupín prítomných okolo diela.

V stredisku neformálne ponúkame animátorom kontakt s fungujúcimi rodinami, so zasvätenými a laikmi z rôznych zložiek saleziánskej rodiny, ktorý sprostredkuje svedectvo a príklad rodinného života a kresťanskej služby v praxi.

Nešetríme pochvalou a vďakou animátorom.

„...Ak láska ochabne, už to dobre nepôjde. Prečo sa láska nahrádza studeným pravidlom? Prečo predstavení prestávajú zachovávať tie výchovné zásady, ktoré ich naučil don Bosco? Prečo sa systém, v ktorom sa bedlivosťou a láskavosťou predchádza neporiadkom, nahrádza pomaly systémom pre predstaveného menej ťažším a pohodlnejším? Prečo sa nahrádza systémom vynášajúcim zákony, ktoré, keď sa podopierajú trestami, vzbudzujú nenávisť a vyvolávajú nepríjemnosti, a keď sa nedbá na ich zachovávanie, prinášajú predstaveným pohrdanie a zapríčiňujú veľké neporiadky? Toto všetko je nevyhnutným dôsledkom nedostatku rodinného ducha...“⁹

9 List z Ríma, Stanovy Spoločnosti svätého Františka Saleského, Bratislava 2009, s. 330

Múdry sa učí na chybách druhých

Ponúkame niekoľko životných ponaučení „post factum“:

„Komunikačný skrat medzi animátormi a novým vedúcim oratka priviedol k rozpusteniu animátorského stretka. Dnes máme v stredu jedného animátora, ostatní odišli.“

„Nepretláčať svoju skúsenosť, najskôr vytvoriť vzťahy.“

25

„Máme oratká zavesené na jednom spolubratovi, alebo dielo rozdelené do sektorov a každý si robí svoje. V takej situácii zmena spolubrata znamená nový začiatok. U nás takto už 20 rokov začíname vždy odznova.“

**4. PRINCÍP:
VYJASŇUJEME,
KTO JE
ANIMÁTOR
- ANIMÁTORSKÁ
ZMLUVA**

S animátormi uzatvárame „animátorskú zmluvu“, ktorá môže mať rôznu podobu (napr. dohoda, misia, vyslanie). Slúži ako symbol na uvedomenie si záväzku.

Dôležitým predpokladom dobrého fungovania animátorov v stredisku sú vzájomne vyjasnené očakávania a ponuky. Toto neznamená nevyhnutne formalizovanie vzťahu s animátormi na štýl pracovno-právneho vzťahu. Znamená to, že ak chceme vytvoriť priestor pre rast animátorov (aj) v zodpovednosti, potrebujeme mať rovnaké porozumenie toho, čo im zverujeme a čo potrebujeme od seba navzájom, aby všetko mohlo dobre prebiehať.

Pri zverovaní úloh a vyjasňovaní očakávaní musíme mať stále na pamäti, že animátor tu nie je pre stredisko, naopak, v centre našej pozornosti je mladý človek – on, ona. Pastорácia v dnešnom svete správne kladie dôraz na osobný vzťah, ktorý je viac než akokoľvek pútavo zorganizovaná akcia. Organizovanie programu a akcií je len prostriedkom – priestorom pre sprevádzajúci osobný vzťah, ktorý podporuje zrenie.

Animátorov k animátorstvu môžu priťahovať rôzne faktory: zažili dobrého animátora, ktorý o nich mal záujem; dobrú skupinu, partiu; atmosféru v stredisku; kredit animátora – animátorom sa nestane hocikto a pod. Podľa prevládajúcej motivácie preto prichádzajúci animátori môžu mať veľmi rôzne predstavy o tom, čo animátorstvo vlastne obsahuje a znamená. Preto je dobré si to dostatočne a preventívne vyjasniť.

V saleziánskych strediskách vnímame ako animátora toho alebo tú, kto **pravidelne pomáha pri nejakej výchovnej činnosti a prijíma k tomu potrebnú formáciu**. Dobrovoľníkom v širšom slova zmysle je ten, kto občas (nepravidelne) pomáha pri hocijakej aj nevýchovnej činnosti potrebnej pre chod strediska.

Čo zvyčajne animátorom **ponúkame**:

- Priestor a rámec pre osobný rast, službu a zodpovedajúci životný štýl;
- Sprevádzanie osobné aj animátorské (odborné); Jasne pomenovanú zodpovednosť a kompetenciu spolupracovať na zmysluplnom poslaní.

Čo zvyčajne od animátorov **očakávame**:

- Závazok na určité obdobie;
- Osobné svedectvo v duchu saleziánskej mládežníckej spirituality;
- Účasť na spoločných podporných aktivitách: napr. raz za mesiac PG, duchovná obnova spravidla každý mesiac, duchovné cvičenia raz za rok;
- Využívanie osobného duchovného sprevádzania.

Dôležitým nástrojom pri podpore animátorov sú **animátorské stretká**. Je veľmi dôležité, aby mal animátor vzťah s rovnocennými rovesníkmi a spoločenstvo, kde sa cíti prijatý a sám rastie.

Na zdôraznenie dôležitosti a významu služby animátora v stredisku môžeme zvyčajne na začiatku roka pripraviť **vyslanie animátorov** ako obrad zverenia misie pri eucharistii.

Moc animátora

Vzájomná dohoda a zdôraznenie osobného záväzku animátora sú potrebné aj preto, lebo animátor dostáva veľkú moc a zodpovednosť voči mladým v stredisku v duchu nasledovných veršov:

*„Ak ty spomalíš, oni ostanú stáť.
Ak sa ty znechutíš, im ovisnú ruky.
Ak ty napreduješ, oni budú bežať.
Ak ty ponúkneš ruku, oni dajú život.
Ak sa ty modlíš, oni budú svätí.“¹⁰*

A platí to aj pre náš vzťah voči animátorom.

10 JavierPrieto, Smer - človek, kurz pre animátorov, Vydavateľstvo Don Bosco 1996, s.3

**5. PRINCÍP:
PRIPRAVUJEME
ANIMÁTOROV
PRE ŽIVOT**

Zaujímame sa o celok života animátorov a animátoriek a snažíme sa im ponúknuť rovnováhu: osobný priateľský vzťah, dobrú partiu, zodpovednosť vo svojich povinnostiach, podporu pre osobný rast.

Naším konečným cieľom pri sprevádzaní a formovaní animátorov nikdy nie je dobrý chod strediska – ten je len prostriedkom, prípadne „vedľajším efektom“ formácie a podpory animátorov.

Pri sprevádzaní animátora ide o rozvinutie plnosti jeho vlastného života, nájdenie odpovedí na otázky jeho povolania a smerovania v živote.

K tomuto smerujeme, aj keď by to bolo v priamom rozpore s organizačnými záujmami strediska.

Základnou ponukou v tejto oblasti je osobné sprevádzanie:

Vysvetľujeme význam osobného sprevádzania a vytvárame príležitosti, aby sa mladí mohli rozhodnúť pre svojho sprevádzajúceho alebo sprevádzajúcu.

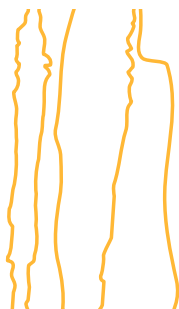
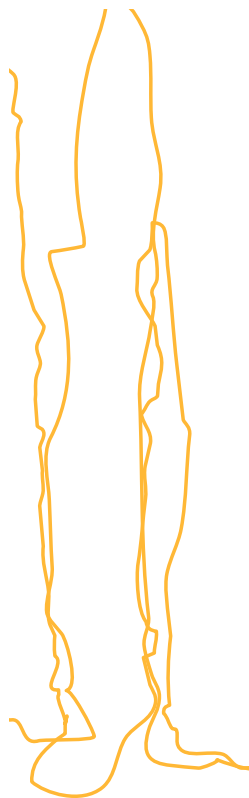
Vytvárame priestor na pravidelnú sviatosť zmierenia. „...Nie mladí hľadajú kňaza, ale vedia kedy a kde ho nájdu. Kňaz je v spovednici, alebo návštevnjej miestnosti a čaká.“

Prípravujeme a formujeme sprevádzateľov, ktorých môžeme mladým ponúknuť.

V štruktúre pravidelného rozhovoru

pri sprevádzaní mladých animátorov sa nám osvedčilo sledovať okruh troch tém:

- osobný rozvoj,
- ako ide stretko,
- tvoj týždenný rozvrh – stíhaš? (Boh, rodina, priatelia, povinnosti, apoštolát).

Systém formácie animátorov v strediskách sa líši podľa miestnych podmienok, zvyklostí, zamerania diela. Zvyčajne kombinuje dve vzájomne prepojené línie formácie:

Osobný a duchovný rozvoj,

Odborný rozvoj v oblasti služby animátora.

Okrem úvodných zaškolení¹¹ zvyčajne ponúkame niekoľko stabilných pravidelných formačných prvkov. Nemá ich byť priveľa, aby nadmieru nepreťažovali, ani nemusia ponúkať komplikované sofistikované kurikulum. Osvedčuje sa nám, ak sú pravidelné a animátori rozumejú zmyslu jednotlivých súčastí („čo kde riešime“).

Niektoré strediská preferujú dlhšie **sústredenia animátorov na celý víkend** organizované dva alebo trikrát v roku. Iné strediská svoj systém stavajú na pravidelných mesačných **formačných animátorských stretnutiach** (niekde nazývaných PG). Obsahom stretnutí bývajú rôzne aspekty týkajúce sa pôsobenia animátorov (saleziánske dejiny, pedagogika, spiritualita).

Osvedčeným spoločným prvkom pre všetky modely býva pravidelný rytmus duchovných obnov (DO) a duchovných cvičení (DC). Tie sa nám javia ako indikátor budúceho vývoja vzťahu animátorov k službe v stredisku: *„Keď fungovali DO a DC, fungovalo to. Akonáhle prestávali chodiť na DO a DC, animátori prestali chodiť aj inde.“*

Pri hľadaní vhodnej formy duchovných obnov sa viacerým osvedčuje nasledovná štruktúra:

- prednáška s osobným svedectvom,
- priestor na diskusiu – zdieľanie,
- priestor na uvažovanie a modlitbu,
- pozvanie na osobný rozhovor pre každého účastníka, priestor na sviatosť zmiernenia.

Osvedčuje sa aj vloženie tém do období liturgického roka, najmä zdôraznenie významnejších období: adventu a pôstu. Zmyslom je netrieštit pozornosť animátorov, ale pomáhať im celostne prežívať svoj osobný duchovný život i službu v kontexte spoločného prežívania v spoločenstve Cirkvi.

11 V rámci saleziánskej rodiny fungujú známe programy Škola pre animátorov (www.domka.sk/cinnost/vzdelavanie/spa/) a Cesty zrenia (www.cestyzrenia.sk/). Väčšie strediská majú vlastné modely animátorských škôl.

**6. PRINCÍP:
BUDUJEME
DUCHOVNÝ
ŽIVOT – OSOBNÝ
VZŤAH S PÁNOM**

Animátorom ponúkame saleziánsku mládežnícku spiritualitu.

Animátorom a animátorkám ponúkame spiritualitu, ktorá im je blízka vzhľadom na ich vek, súčasnú kultúru a prostredie, kde žijú. Saleziánska mládežnícka spiritualita sa snaží priniesť práve toto.

V krátkosti ju možno charakterizovať nasledovne:¹²

Spiritualita v každodennom živote ako miesto stretnutia sa s Bohom;

- Tvoríme z každodenného života miesto stretnutia sa s Bohom.
- Prežívame každodenné povinnosti, ako vernú odpoveď na nezištnú lásku.

Veľkonočná spiritualita radosti a optimizmu;

- Žijeme v duchu blahoslavenstiev.
- Pociťujeme život ako sviatok a vieru ako šťastie.

¹² Vzhľadom na priestor, ktorý tu máme k dispozícii, ponúkame len niekoľko základných záchytných bodov pre opísanie saleziánskej mládežníckej spirituality. Pre lepšie pochopenie odporúčame napr. Andrej Dermek, Nalomenú trstinu nedolomí, Don Bosco, 2014

Spiritualita priateľstva a osobného vzťahu s Ježišom;

- Rastíme v osobnom vzťahu, do ktorého patrí poznanie, oddanosť a nasledovanie Ježiša a jeho učenia.

Spiritualita cirkevného spoločenstva;

Prežívame ju:

- v zážitku skupiny a rodinného prostredia,
- v učte, dialógu a spolupráci s pastiermi Cirkvi a so všetkými, čo pracujú pre dobro mladých,
- v prijímaní dôležitých záujmov Cirkvi za vlastné,
- vo výslovnej láske voči Svätému Otcovi a v presvedčenej oddanosti jeho učiteľskému úradu.

Spiritualita zodpovednej služby;

Usmerňujeme svoj život v súlade s plánom povolania k zodpovednej službe Cirkvi a ľuďom:

- s citlivosťou a poznaním problémov ostatných,
- s postojom otvorenosti pre nezištnú službu,
- s konkrétnymi skúsenosťami z angažovania sa.

Vzťah k Ježišovi a náboženské cítenie sa prežíva osobitným spôsobom vo sviatosti pokánia, Eucharistii, modlitbe a vo vzťahu k Márii, ktorá je znakom nádeje, pomoci a vzorom evanjeliových postojov.

V stredisku vytvárame prostredie a ponuky podporujúce saleziánsku mládežnícku spiritualitu tak, aby bolo pre mladých (a zvlášť animátorov) prirodzené, dostupné a zaujímavé siahnuť po nich: duchovné obnovy, duchovné cvičenia, duchovné sprevádzanie, modlitby, liturgiu.

Pri vyberaní ponúk pamätáme na to, aby sme podstatné časti „neprekryli“ povrchnejšími. Keď je ponuka v stredisku príliš bohatá, mladí majú problém prísť na duchovné obnovy.

Zo skúsenosti niektorých stredísk odporúčame prebrať **témy na duchovné cvičenia** v nasledujúcej postupnosti:

1. Božia láska,
2. Modlitba,
3. Sviatosti,
4. Povolanie.

Pre dievčatá je vhodné zaradiť tému Panna Mária, angažovanosť (cez seba k iným).

**7. PRINCÍP:
PESTUJEME
OTVORENOSŤ
PRE NEZIŠTNÚ
SLUŽBU**

Praktická nezištná služba je podstatnou súčasťou nami ponúkanej cesty vzrievania animátora.

39

Pri návšteve na Slovensku v roku 2011 vtedajší hlavný predstavený saleziánov don Pascual Chávez povedal:

„Ja som chcel byť stále s chlapcami, najmä s najchudobnejšími mladými, a poslali ma pracovať do školy pre najbohatšiu mládež – úplne najbohatšiu. Mal som majstrov v skoku na koni. Takže s týmito chlapcami sa dalo veľa robiť. Koncom týždňa som ich vodieval do najchudobnejších štvrtí. Nebral som ich do Rocky Mountains v Spojených štátoch alebo do Disneylandu, pretože to robila ich rodina. Ja som ich brával tam, kam ich rodina nevodievala: spoznávať realitu tých najchudobnejších. Tam sa zrodili povolania z tejto školy.“

Neoddeliteľným prvkom saleziánskej spirituality a výchovy je **praktická služba ako prejav „sociálneho rozmeru lásky“**. V tejto perspektíve sa animátor nemá stať príslušníkom akejsi „strediskovej elitnej skupiny“ s výhodami, úľavami a „lobistickým“ vplyvom na rozhodovanie. Animátorstvo nadobúda zmysel vtedy, ak pomáha mladému človeku sústrediť svoju pozornosť na Krista v blížnom a konkrétne, účelne a zmysluplne mu poslúžiť. Preto medzi najpodstatnejšie prvky vo formácii animátorov zaraďujeme **výchovu k pozornosti a citlivosti pre potreby druhých, zvlášť chudobných** okolo nás a mladých vytláčenejších na perifériu.

Nevyhnutnou súčasťou takejto výchovy je vedenie animátorov k osvojeniu dvoch dôležitých postojov:

Miernosť (zmysel pre správnu mieru)

Rozhodnutie pre dobrovoľnú skromnosť a striedmosť ako súčasť svojho životného štýlu disponuje srdce animátora pre praktickú službu (efektívnu, nielen „na efekt“) a búra bariéry voči adresátom.

Otvorenosť

40

Otvorenosť bráni animátorovi uzatvoriť sa do príjemnej „bubliny“ svojej partie či strediska, v ktorej sa staráme len o to, aby bolo dobre nám. Bráni uspokojiť sa s nadobudnutými povrchnými stereotypmi o ľuďoch za hranicou bezprostredného okruhu svojich kamarátov a chráni animátora pred nekritickým prijímaním skratkových riešení. Pobáda ho pozorne vnímať potreby blížnych a citlivo hľadať na ne odpovede. Umožňuje v ňom dozrieť láske, ktorá je v službe trpezlivá a kreatívna.

Citlivosť pre potreby druhých, skromnosť a otvorenosť v stredisku podporujeme rôznymi nenáročnými prvkami, napríklad:

- sprostredkovaním kontaktu animátorov s prostredím materiálnej chudoby,
- zapojením sa do programov pre chudobných a ľudí žijúcich na periférii spoločnosti praktickou službou,
- spoločným uvažovaním ako sa v stredisku otvoriť pre mladých v ťažkostiach (napr. streetwork),
- zapájaním animátorov do manuálnych prác,
- sprostredkovaním misijného dobrovoľníctva a zapájaním sa do misijných kampaní ako je napr. Tehlička počas pôstu (www.tehlicka.sk) alebo Dobrá novina cez Vianoce.

Etapy vyzrievania animátorov a animátoriek

Pre správne začleňovanie služby ako podstatného prvku formácie mladého človeka je dôležité rešpektovať určitú prirodzenú cestu postupného vyzrievania, ktorou animátori a animátorky v kontakte s nami prechádzajú. Táto sa môže líšiť podľa špecifických podmienok. S určitou dávkou zovšeobecnenia a zjednodušenia však môžeme pomenovať niekoľko etáp, ktoré pozorujeme:

41

Etapy vyzrievania animátora:

- sebarealizácia,
- otvorenosť pre službu,
- prvé duchovné cvičenia,
- líder,
- zrelý odchod zo strediska, aby sa (prípadne) vrátil iným spôsobom neskôr, alebo sa angažoval niekde inde.

U animátoriek (zvlášť v strediskách vedených sestrami) sa etapy vyzrievania líšia:

- byť videná/všimnutá,
- prvé duchovné cvičenia a duchovný rozvoj,
- otvorenosť pre službu,
- líderka,
- učiť sa byť matkou,
- zrelý odchod zo strediska a prijatie partnerského a materského vzťahu.

Saleziánska pastorácia – 1. publikácia

Pripravuje **Saleziánsky pastoračný tím** v zložení:

Saleziáni don Bosca – Slovenská provincia

Inštitút dcér Márie Pomocnice

Domka – Združenie saleziánskej mládeže

Laura, združenie mladých

Kráčame s animátormi

Základné princípy saleziánskej práce s animátormi

Editori: Pavol Degro SDB, Ján Mihálik

Obálka a grafická úprava: Míriam Vyšňovská

Jazyková korektúra: Andrea Szabová

© Saleziáni don Bosca - Slovenská provincia, 2017

Vydané v spolupráci s Vydavateľstvom DON BOSCO v roku 2017.

ISBN 978-80-972882-9-7

ISBN 978-80-972882-9-7